

ODMĚNA - NÁVRH č. 2

autoři: Atelier SAEM, s. r. o.
Ing. Michal Procházka, Ing. Monika Šmídová,
Ing. arch. Jana Hejdrová, Bc. Štěpán Mančík, Bc. Jiří Markevič,
Bc. Vendula Opletalová

Analýza a zamyšlení

80550 m², 553m délka, 146m průměrná šířka

Dnes nese tento prostor název "náměstí". Vytyčen byl jako největší tržiště - součást urbanistického fenoménu - Nového Města pražského (základní kámen položen roku 1348 českým králem a římským císařem Karlem IV.) Význam celé této ojedinělé koncepce dnes v pražských ulicích nikdo nenajde. Karel IV je synonymem Karlova mostu, Karlovy Univerzity, Karlova Karlošteru, celé zlaté éry, kdy České země byly sídlem království a císařství, centrem kultury a vzdělanosti. Nový papež buduje nové sídlo v Avignonu a rozhoduje se pro velkorysou koncepci nového papežského paláce. Dosavadní stavby byly souhrnem zmatečného neefektivního bourání, výstavby a zase bourání, středověké ulice nedávaly dost prostoru velkolepým plánům. Karel jako papežův chránělec měl vše z první ruky. Rozhodl se ve svém novém sídle Praze neopakovat chyby předšlých papežů v Avignonu, ale postavit nové město dle velkolepé nadčasové vize. Město, které svou geometrií navazuje na Staré Město pražské, ale velikostí parcel, ulic a tržišť a svou symbolikou však naprosto ojedinělého nadčasového unikátního konceptu.

Karlovo náměstí - náměstí vytyčené v měřítku, které má s klasickým náměstím pramálo společného. 80 550 čtverečních metrů. Blíže k starověkému božskému, nadlidskému měřítku. Obrovské shromaždiště, tržiště, velkorysé parcely, soustředění řemesel, cílová i přestupní stanice obchodních cest, nekonečná plocha na - ve středověku nejdůležitější - východo-západní obchodní magistrále, kde se do města přijíždělo nejvýstavnější Svinskou branou (sv. Jana, řečená slepá) a dnešní Ječnou ulicí (27m šířky!!!). V neposlední řadě místo, kam Karel soustřeďuje centrum svého velkého vzoru a snu - nebeského Jeruzaléma. Cílový bod poutních cest - první pátek po neděli velikonoční lidu vystavované korunační klenoty nejprve v dřevěné věži s ochozem, později v Kapli Božího těla, odkud bylo zehnáno davům. Tento den byl po staletí velmi významným svátkem.

Ví dnes některý pražan, natož turista, dojde-li sem vůbec, kde se ocitá? Pomineme-li současný stav nynějšího parku, špatně přístupného, dožilého (který by se jistě dal zkultivovat a který má nesporné kvality z dob svého založení, osnova je památkově chráněná), říkáme si...

Proč park? Ochrání někdo naprosto ojedinělý urbanismus? Není náhodou Praha naprosto unikátní svědectví Karlovy doby? V celosvětovém kontextu? Neměli bychom se k tomu přihlásit? Tak, jako se při rekonstrukci chrámu rozhoduje, které slohové období se odkryje, tak i v tomto případě je na místě se zeptat, zda kvality zbytku parku z 19. stol převyšují sílu a kvalitu této urbanistické koncepce.

Prostor nynějšího Karlova náměstí nebyl v podstatě nikdy zcela uchopen, pozdější doby nebyly již tak štědré, prostor nebyl nikdy vydlážděn, ještě před 150 lety to byla blátivá, neuchopitelná plocha, špalíček, slanečkama, trhy, cirkus...

Plocha měla a má být především shromaždištěm, cílem a křížením cest. Dnes pominul trhovecký význam, poutě už jsou minulostí. Přesto magnetismus místa v celé jeho velikosti, jak doufáme, stále existuje. Je to místo pro setkávání, shromáždění, pro krátkodobou relaxaci,... Je to i součást cesty spojující Staré a Nové Město s (ve středověku veledůležitým) klášterem Na Slovanech, kde na žádost papeže kázali slovanští mniši v lidu srozumitelném jazyce. A konečně s Vyšehradem, kde se středověká pouť uzavírá. Ta cesta by měla být čitelná, Praha by měla prezentovat své poklady, skryté pod nánosy dob.

Plocha již ve středověku, lemována patrovými domy, nebyla "typickým" náměstím. Partery, tak od sebe vzdálené, spolu nikdy nekomunikovaly, vyjma špalíčku. Byla to plocha soustředovaná do svého středu - ke kapli Božího těla. Nekomunikují ani dnes, kdy se výška zástavby zněkolikanásobila, partery stále žijí svým životem a plocha prozrazuje něco uvnitř sebe. Vnitřní část však nesmí být odříznutá, bez dialogu, bariérou.

Proto také v návrhu přistupujeme k prostoru s představou znovuoobnovit centrální prostor v místech, kde stávala kaple, který ale přímo nekomunikuje s partery, nýbrž se soustřeďuje do svého středu, kde podtrhuje vnímání os a průhledů. Fasády domů s ním pak vstupují v dialog v druhém plánu. Naopak přiblížit se snažíme ke kostelu sv. Ignáce, tak tragicky dnes odříznutého, bez jakéhokoli předprostoru a vazby na okolí. Také prostor před radnicí nedýchá, je odříznut od okolí lichoběžníkem jakéhosi parku, kde v koutě dřívá barokní kašna se sloupem sv. Josefa. To platí také o Faustově domě, odkud se člověk složitě brodí přes kaskádu přechodů, aby narazil na záda zarostlého parku. Neexistující průhledy, návaznosti, vazby na okolí. Z parku se stává uzavřené ghetto, jako by uprostřed stál blok domů. Náměstí vlastně vůbec nevnímáme. Citíme pouze frekventované, dopravně přetížené ulice, chodící jsou šikanování systémem přechodů a ostrůvků, jakákoliv pěší trasa je za trest. Celá plocha náměstí je rozsekána ulicemi a jednotlivými částmi parku na nečitelnou, bezvarou, bezesměrou, zoufalou masu jakési neupravené zeleně, vycházející sice z kvalitního parkového konceptu konce 19. stol., který však již dnes není v souladu s tím, co jej obklopuje, co se od něj očekává, prostě vyrostl ze své doby a nemá již odezvu.

Navrhujeme vrátit Praze tento výjimečný prostor v celé jeho magické velikosti, celistvý, čitelný, koncepční prostor odrážející se od parterů do svého "srdce" - centrální plochy vnitřního náměstí, vymezující se v rámci konceptu, komunikující však v návaznostech, osách a průhledech se svým okolím. Pokusit se navázat na Karlův velkolepý urbanismus, v kontextu dnešní doby. Mít na vědomí symboliku, měřítko a nadčasovost, v jejímž duchu byla tato plocha vytyčena.

Jisté nestačí říci, že tak velké, lidským měřítkem těžko uchopitelné náměstí, které po staletí nenašlo svou tvář, je vhodné osázet parkem, abychom měli více zeleně. Při studiu kompozice Nového Města pražského nelze prohlásit, že vznikl neuchopitelný, ve své velikosti dnes jako náměstí nepoužitelný prostor, který je nutno pouze nějak "zaplnit". Lze jen pokusit se pochopit a uchopit Karlovo dědictví.

Celkové architektonicko - urbanistické řešení:

Základní členění ploch:

Vnitřní náměstí dlážděné mozaikově do obrazců různými barvami žulové či mramorové kostky - uzel cest v srdci náměstí - prostoru bývalé kaple Božího těla, umístěné ve zlatém řezu, kde velikost místa je znázorněna proudem a životem, abstraktní obraz přitahuje kolemjdoucí a magicky působí při pohledu z věže Novoměstské radnice. Plocha pro shromáždění, podium, trhy, projekce, společenské akce, instalace,... Vymezení prostoru dlažbou, okolním stromořadím, drobnými transparentními budovami v pásích čel, ve které přechází obraz z dlažby a v kompozici se stromy, kde budou umístěny vstupy do podzemních garáží, do metra, průchody, obchody, kavárny, občerstvení...

Optické přičlenění kostela sv. Ignáce, průhledy, osy, vnímání základní východo-západní osy, zároveň podpoření směřování přes náměstí od radnice k Emausům, k Vyšehradu.

Obvodový pás - klidová, odpočinková zóna pod korunami stromů, zastavení, vodní prvky, posezení, hry, odpočinek, děti, prostory pro instalace, sochy, akce. Předprostor, předsálí, skrývající v sobě zároveň dialog s vnitřním náměstím, sjednocené linie, návaznost grafického řešení, dlažeb. Směřování, setkávání, zastavení.

Významným budovám na náměstí je vrácen předprostor, budovy jsou vtahovány do prostoru a žijí (radnice, kostel sv. Ignáce, Faustův dům).

Náměstí je pěší křižovatkou cest Vinohrady - Václavské náměstí - Staroměstské náměstí - Betlémské náměstí - Vltavské nábřeží - Vyšehrad. Pěší zoňy v ulicích Ječná a Resslova zajistí úchvatné propojení náměstí Míru v čele s monumentálním kostelem svatě Ludmily a Jiráskova náměstí s Tančícím domem dnes vysunutým do jednoho z hlavních průjezdů Prahou. Cesta lemována kostely, kterým je navrácena jejich světská velikost (kostel Svatého Václava - na Zderaze, kostel Svatého Cyrila a Metoděje, kostel Svatého Ignáce z Loyoly, kostel svatě Ludmily a nelze pominout ani kostel Svatého Štěpána).

Pěší dopravní uzel - cesty, cyklostezky, přestupy, čekání v klidném prostředí uvnitř stromořadí, vnímání okolí. Prostor, kde se setkává pohyb s odpočinkem, prostor bez překážek, mantinelů, šikan, nuceného směřování, svoboda a volnost pohybu. Prostor s možností výběru...

